

Samenvatting

Drugsdelicten beschouwd

Over aard & omvang van Opiumwetfeiten in 2012 geregistreerd bij politie en Koninklijke Marechaussee

Het WODC levert elk jaar een bijdrage aan het Jaarbericht van de Nationale Drug Monitor (NDM). Bij de drugsgerelateerde criminaliteit worden elk jaar onder meer cijfers gerapporteerd over geregistreerde Opiumwetfeiten bij politie, Openbaar Ministerie en rechterlijke macht op basis van landelijke registratiesystemen. Deze informatie geeft inzicht op hoofdlijnen. De drugsfeiten uit het peiljaar 2004 zijn door Jacobs (2007), in opdracht van het WODC, nader onderzocht. Er is besloten om wederom nader onderzoek uit te laten voeren ter specificatie van de Opiumwetdelicten met 2012 als peiljaar. Het onderhavige onderzoek is daar de weerslag van.

De probleemstelling van het onderzoek is driedelig en richt zich op de volgende vragen:

1. Welke soorten drugs en welke typen delict zijn in het spel bij de geregistreerde Opiumwetfeiten in Nederland uit het jaar 2012?
2. Wat zijn kenmerken van deze delicten in de onderscheiden Opiumwetfeiten?
3. Wat zijn de kenmerken van de verdachten naar type delict?

Voor het onderzoek zijn bestanden met betrekking tot geregistreerde drugsdelicten opgevraagd bij de Nationale politie, geautomatiseerd gegenereerd op basis van het bedrijfsprocessensysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH), en bij de Koninklijke Marechaussee, geautomatiseerd samengesteld op basis van het Bedrijfsprocessensysteem (BPS). De gegevens hebben betrekking op 2012 en bevatten informatie over het (vermoedelijke) drugsfeit en de verdachte(n). Registraties in BVH bevatten soms niet meer dan een mutatie van een vermoedelijk drugsfeit, terwijl andere registraties in BVH voor voldragen processen-verbaal staan. Om het kaf van het koren te scheiden, is de analyse gebaseerd op feiten waarbij één of meer personen in de rol van verdachte zijn geregistreerd in resp. BVH en BPS. Het bestand van de Koninklijke Marechaussee (KMar) bevat tevens informatie over de in beslag genomen drugs (soort en hoeveelheid). Deze informatie kon slechts ten dele uit de politiesystemen (BVH) worden gehaald. Daarnaast zijn Herkenningsdienstsysteem (HKS) gegevens opgevraagd om inzicht te verwerven in de criminele loopbaan van de verdachten.

In BVH (politie) kunnen drugsdelicten worden onderscheiden in zes subcategorieën, te weten bezit, handel en vervaardigen van respectievelijk hard- en softdrugs. De drugsfeiten die de KMar registreert, hebben voornamelijk betrekking op smokkel van drugs en er wordt daarbij een onderscheid gemaakt in slikkerfeiten, softdrugsfeiten, (post)zendingen zonder geadresseerde en overige drugsfeiten. Inbeslagnames in de haven van Rotterdam – uitgevoerd door het multidisciplinaire HARC-team (Hit And Run Cargoteam bestaat uit medewerkers van

de Zeehavenpolitie, Douane en FIOD) – worden in de administratie van de politie geregistreerd. Smokkel over de weg wordt eveneens door de politie geregistreerd, behalve als de KMar aan de hand van een controle een dergelijke smokkel aantreft.

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden is naast de analyse van de BVH-, BPS- en HKS-bestanden, dossieronderzoek uitgevoerd. Er zijn in totaal 1.019 drugsfeiten nader onderzocht, waarvan 909 geregistreerd door de politie en 110 geregistreerd door de KMar. Deze dossiers zijn bekeken met behulp van het softwareprogramma BlueView. De dossiers zijn geselecteerd op basis van een gestratificeerde steekproef waarbij de zes hierboven genoemde subcategorieën hebben gefungeerd als strata.

Soort drugs en type delict

Er zijn in 2012 in totaal ruim 9.500 feiten geregistreerd inzake harddrugsdelicten en ruim 12.000 feiten met betrekking tot softdrugsdelicten waarbij een of meerdere verdachten in beeld zijn gekomen. Bij een feit is er niet altijd één inbeslagname geregistreerd. Soms wordt er niets in beslag genomen, en soms worden juist meerdere drugssoorten in beslag genomen. Van de geregistreerde harddrugsfeiten heeft 62 procent betrekking op het bezit hiervan. Het is duidelijk dat de politie en zeker de KMar het meest op cocaïne stuiten. Ongeveer de helft van alle harddrugsfeiten heeft betrekking op deze drug. Synthetische drugs als XTC en amfetamine tekenen voor een kwart tot een derde van de feiten. Opiaten (heroïne), GHB en overige harddrugs staan voor een kwart tot een zesde van de harddrugsfeiten. Deze algemene verdeling is anders bij de vier onderscheiden drugsdelicten: bezit, handel, smokkel en productie. Bij smokkel gaat het vrijwel uitsluitend om cocaïne die door de Douane op Schiphol en de KMar elders in het land wordt onderschept. Bij productie van harddrugs gaat het louter om synthetische drugs. Bij bezit en kleinschalige handel is de verdeling meer divers.

Bij de geregistreerde softdrugsfeiten gaat het vrijwel uitsluitend om cannabisproducten. Nederwiet en hennepplanten voeren de boventoon met drie kwart van de inbeslagnames. Twintig procent komt voor rekening van hasj en buitenlandse wiet. Bijna de helft van de softdrugsfeiten heeft betrekking op de teelt van hennep. Eveneens een fors aantal feiten (38 procent) heeft betrekking op het bezit van cannabis.

Opsporing, geografische en temporele spreiding

Opsporing van bezit van drugs (zowel hard- als softdrugs) is vaker het gevolg van niet-gerichte opsporing dan van gerichte opsporing, terwijl alle andere drugsfeiten voornamelijk door gerichte opsporing aan het licht komen. Bij smokkel spelen de controles van de Douane een cruciale rol, terwijl bij de ontdekking van drugsproductie/hennepsteelt tips van burgers de belangrijkste factor vormen.

De politie registreert verhoudingsgewijs (per 100.000 inwoners) de meeste drugsdelicten in het zuiden van Nederland: de provincies Limburg en Noord-Brabant. Bijna drie van de vier drugsfeiten van de KMar zijn afkomstig van Schiphol. De grensovergang in de haven van IJmuiden (boot naar Newcastle), scoort na Schiphol het hoogste bij KMar-feiten.

Naast geografische spreiding is er ook sprake van temporele spreiding. De politie registreert minder drugsfeiten in de maand december. In de zomermaanden worden er meer drugshandelfeiten opgepakt, maar zijn er minder feiten rond hennepsteelt.

Hoeveelheden in beslag genomen drugs

Het onderzoek geeft geen basis om precies te berekenen hoeveel drugs er in Nederland in beslag zijn genomen door politie. Bij harddrugs wordt in politiedossiers vaak gesproken in termen van wikkels, pillen of bolletjes. Wij rekenen daarom in gebruikerseenheden analoog aan de Aanwijzing Opiumwet van het OM, waarbij de definiëring van het begrip ‘geringe hoeveelheid voor eigen gebruik’ van deze Aanwijzing is gevolgd. Bijna een op de vijf van inbeslagnames van harddrugs valt binnen deze grens. Bij softdrug is dit het geval bij ruim de helft van de inbeslagnames.

Bij de smokkel door bolletjesslikkers wordt door de KMar gemiddeld driekwart kilo cocaïne in beslag genomen. De gemiddelde hoeveelheid bij andere methoden om cocaïne Nederland binnen te smokkelen – zoals via de bodypackers of in de (hand)bagage – levert een vangst op van gemiddeld 2,5 kilo cocaïne. In totaal heeft de KMar in 2012 ongeveer 1.500 kilo cocaïne in beslag genomen. De hoeveelheid in beslag genomen softdrugs bij smokkelfeiten van de KMar blijft bij 69 procent van de gevallen binnen de lage opsporingsprioriteitsgrens van vijf gram; bij 95 procent van alle feiten wordt er niet meer dan dertig gram softdrugs in beslag genomen.

Bij de productie van harddrugs wordt er vaak geen drugs in beslag genomen. Meestal worden er spullen en/of grondstoffen (precursoren) aangetroffen. Bij de teelt van hennep (nederwiet) worden wel met regelmaat planten aangetroffen. Gemiddeld gaat het om 320 planten per plantage (geen stekken); we zijn niet veel plantages met (uitsluitend) stekken in het dossieronderzoek tegengekomen.

Drugshandel

De bestudeerde dossiers bij de politie met betrekking tot handel in drugs hebben, zowel bij de handel in harddrugs als bij de handel in softdrugs vrijwel uitsluitend betrekking op detailhandel. Dat wil zeggen handel waarbij de drugs direct worden verkocht aan gebruikers. Logisch, want er zullen meer detailhandelaren zijn dan tussen/groothandelaars en de detailhandel is soms meer zichtbaar dan de tussen- of groothandel.

Bij de detailhandel kan er een onderscheid worden gemaakt tussen drie hoofdvormen van afzet: op straat, via een 06-nummer (op bestelling) en vanuit een dealpand. Op basis van de bestudeerde politiedossiers kunnen we de conclusie trekken dat de meeste handel als straathandel is te kwalificeren; met name bij softdrugs.¹ Dit zou ook het gevolg kunnen zijn van het feit dat straathandel het meest in het zicht plaatsvindt en daardoor mogelijk eerder tot opsporing leidt. De analyse van de dossiers suggereert verder dat harddrugshandel vaker vanuit dealpanden plaatsvindt dan softdrugshandel.

¹ Het gaat hier om illegale handel in softdrugs en niet om de gedoogde handel via de coffeeshop.

Drugsmokkel

De dossierstudie van KMar-feiten heeft zich beperkt tot slikker- en ‘overige’ drugsfeiten. Overige drugsfeiten zijn alle feiten die niet slikken en softdrugs betreffen. Hieruit blijkt dat deze feiten voor het grootste gedeelte betrekking hebben op de smokkel van cocaïne via Schiphol. Niet verrassend liggen de landen van herkomst in Zuid-Amerika en springen de gebieden/landen er uit die traditioneel een band hebben met Nederland: de ABC-eilanden en Suriname. Het land van bestemming is, op een enkele uitzondering na, Nederland. De softdrugsfeiten van de KMar zijn niet betrokken in het dossieronderzoek. Wel kunnen we op basis van de BPS-informatie de conclusie trekken dat het in het overgrote deel van deze feiten ook om uitvoer van drugs gaat. Er is een forse groep die op Schiphol wordt betrapt met een gebruikershoeveelheid cannabis. Deze passagiers vliegen vanaf Schiphol ergens naar toe, maar deze bestemming kennen we niet. Verder komt bijna een kwart van de feiten uit IJmuiden waar met name Britten gebruikershoeveelheden mee willen nemen op de boot naar Newcastle.

Drugsproductie/teelt

Voor de hennepcultuur is in de Aanwijzing Opiumwet van het OM gedefinieerd wanneer er sprake is van bedrijfsmatige teelt. Op basis van de bestudeerde dossiers inzake hennepcultuur kunnen we concluderen dat er bij 94 procent van de hennepcultuurfeiten die de politie als zodanig heeft geregistreerd sprake is van bedrijfsmatige teelt. De productie/teelt gebeurt vooral in woningen. Dit geldt in sterkere mate voor de teelt van hennep. Ruim een kwart van de productie van synthetische drugs vindt plaats in een ruimte ingericht als een laboratorium. Brandgevaar speelt zeker – dat wil zeggen dat het wordt benoemd in het politiedossier – bij elf procent van de harddruglocaties en bijna een kwart van de henneplocaties.

Profiel van de verdachten

Verdachten van drugsdelicten zijn in de regel mannen, hoewel vrouwen wel als verdachten worden aangemerkt bij cocaïnesmokkel. Bij bezit van drugs zijn de meeste verdachten afkomstig uit Nederland, maar bij bezit van softdrugs zijn er relatief veel verdachten afkomstig uit de buurlanden Duitsland, België en Frankrijk. Ook bij de geregistreerde handel in drugs (zowel hard- als softdrugs) zijn de meeste verdachten afkomstig uit Nederland, maar zijn er relatief veel verdachten met Marokko als geboorteland. Bij cocaïnesmokkel zijn vooral Antillianen en Surinamers geregistreerd in de rol van verdachte, terwijl bij de geregistreerde smokkel van gebruikershoeveelheden cannabis relatief veel Britten zijn betrokken.

Bij het bezit (en smokkel van gebruikershoeveelheden) van cannabis zijn vooral jongvolwassenen betrokken. De (detail)handelaren van cannabisproducten zijn echter achter in de twintig, terwijl het zwaartepunt in de leeftijdsverdeling bij telers achterin de dertig ligt. Bij het bezit en de handel van harddrugs zijn met name jongvolwassenen betrokken, terwijl het smokkelen van cocaïne voor rekening komt van personen in de leeftijd van midden twintig tot midden dertig. Bij de productie van harddrugs zijn relatief veel begin dertigers betrokken.

Uit de HKS-registratie blijkt dat ruim veertig procent van de verdachten is te kwalificeren als debutant, dat wil zeggen dat het drugsdelict het eerste criminele feit is waar ze voor zijn geregistreerd in HKS. Bij de KMar-verdachten (smokkelaars) ligt dit zelfs op ruim tachtig procent. Ongeveer een op de zes verdachten is te karakteriseren als een veelpleger, dat wil zeggen dat ze meer dan tien processen-verbaal op hun naam hebben staan. Dit geldt voor de politieverdachten, maar niet voor de verdachten van de KMar. Op basis van de KMar-registratie kunnen we geen enkele veelpleger aantreffen.

